

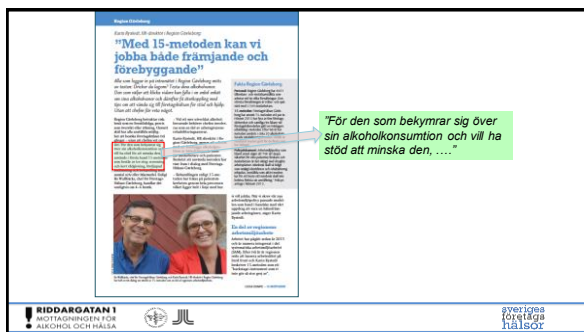
Sammanfattning (SBI)

- En del av programmets rutiner
- Alkohol en hälsofråga
- Inga negativa konsekvenser
- Motivet – ökad insikt om alkoholvanorna
- Ej exakt kartläggning
- Beredskap för mer omfattande rådgivning

1

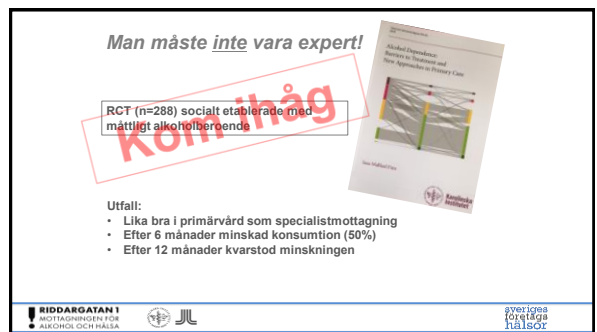

2

"För den som bekymrar sig över sin alkoholkonsumtion och vill ha stöd att minska den,"

3

4

5

6

Bedömningsinstrument

(misstänkta alkoholproblem och skadligt bruk/beroende)

✓ AUDIT (1)

✓ Diagnostik (beroende av metod) (5-10)

✓ Kartläggning – konsumtion, TLFB (5)

✓ Bedöma alkoholproblemets svårighetsgrad (3-10)

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälsoförbundet

7

Biologiska tester – direkta/indirekta

(befarat; pågående intag, nyligt intag och långvarigt högt intag)

✓ Påverkan (pågående/nyligen avslutat intag)

Alkotest (utandning, blodprov och urin) (1)

✓ Aktuell konsumtion (senaste dygnet/dygnen)

Akutmarkör (urinprov) (EtG/Ets) (2)

✓ Riskkonsumtion (senaste veckorna – månad)

Blodprov; CDT och PEth (2)

✓ Långvarig hög alkoholkonsumtion (månader)

Blodprov; GT (3), ALAT, ASAT (5) och MCV (10)

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälsoförbundet

8

EB - alkohol- möjligheter och begränsningar för
arbetslivet?

Psykosocial behandling

10*

2

2

10*

1

2

2

• Kort intervention (BI)

• Återfallsprevention (AFP)

• Kognitiv beteendeterapi (KBT)

• Motiverande samtal (MI)

• MET

• 12-stegsbehandling

• Community Reinforcement Approach (CRA)

Farmakologisk behandling

1

1

1

1

• Akamprosät (Campral)

• Naltrexon (Naltrexon)

• Nalmefen (Selincro)

• Disulfiram (Antabus)

* 4 Riskbruk (enligt SoS riktlinjer – vård vid ohälsosamma levnadsvanor, 2024)

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälsoförbundet

9

15-metoden

REUS

Specialist

3-4 besök

Behandling: Farmakologisk och/eller Motivationsbehandling

FHV

1 besök

Hälsokontroll: alkohol (förjupad bedömning)

FHV

1 besök

Identifiering av risk (screening/kort rådgivning)

Bedömning/behandling

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälsoförbundet

10

Utforska –
mer än ”enbart” riskbruk???

✓ > 15 AUDIT poäng

✓ Personen önskar själv

Antal

Liten risk

Begynnande problem

Påtagliga problem

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälsoförbundet

11

Forskning

Svensk studie

”Hälsokontroll: alkohol” (bedömning) jämförts med 4 samtal

Resultat

✓ Minskad alkoholkonsumtion i båda grupperna

✓ Bibehållen effekt efter 23 månader

[Andriasson et al., 2002]

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälsoförbundet

12

2

Syfte med bedömning

✓ Klargöra alkoholkonsumtionens **omfattning** och **mönster**

✓ Bedöma **grad av alkoholberoende** och relaterade problem

✓ **Underlag för patientens beslut och önskemål** om fortsatt stöd

! RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälso

13

Metod

1. Frågeformulär

2. Biomarkörer

3. Hälsoamtal - återkoppling

! RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälso

14

Kompletterande

Kalle Hermanson et al., 2000 och 2002

! RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälso

15

Metod

Frågeformulär

(I) Konsumtion	Alkoholkalendern
(II) Beroende	ICD-10 kriterierna SADD
(III) Psykisk hälsa	HAD
(IV) Andra substanser	Tobak, läkemedel, narkotika
(V) Motivation	Tankar om förändring

! RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälso

16

(I) Konsumtion

TLFB + alkoholkalendern

Rekapitulera senaste månadens konsumtion

Syfte

- Beskriva hur ofta patienten dricker
- Mönstret i drickandet
- Hur ofta klienten dricker stora och små mängder

! RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälso

17

Alkoholkalendern (TLFB)

MEJ ETT GLAS MENS

BEER

WINE

STRENGTH

BEER

WINE

STRENGTH

Vecka

Måndag

Tisdag

Onsdag

Torsdag

Freitag

Lördag

Söndag

Sammanlagt glas per vecka

1

Tips

- Minnesstöd
- Hjälp till att ringa in konsumtion

! RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

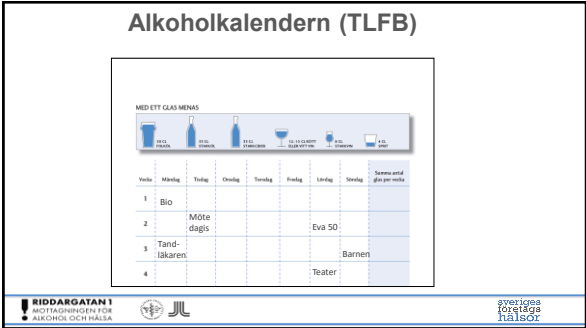
svenska

förtägs

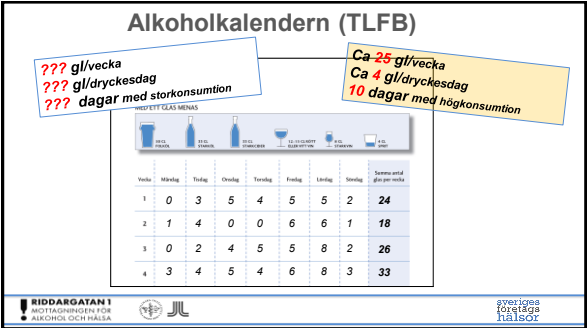
hälso

18

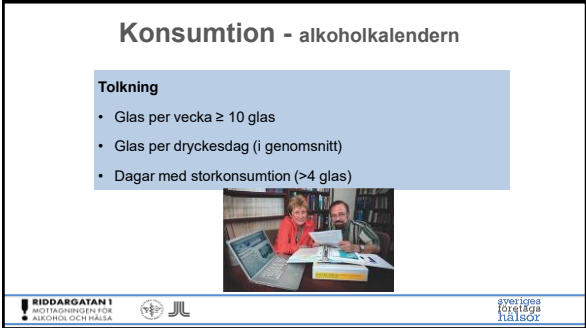
3

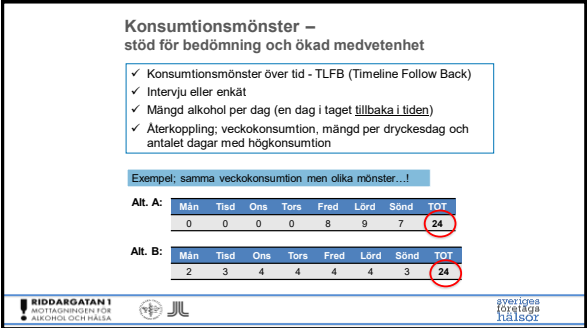
19

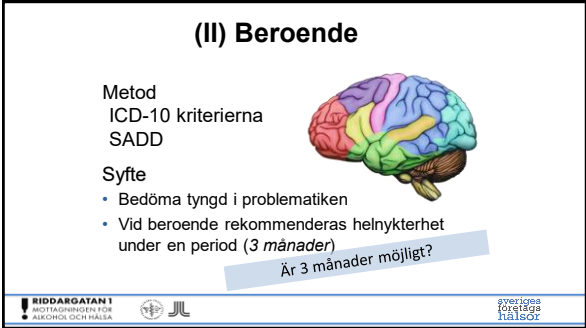
20

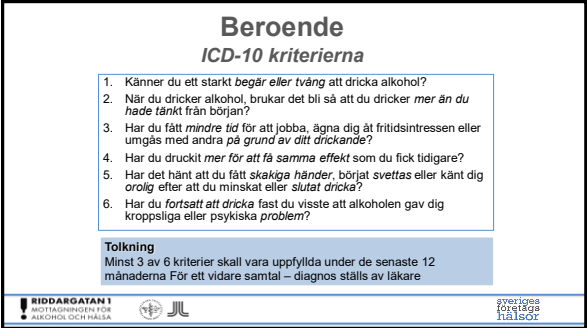
21

22

23

24

SADD (Short Alcohol Dependence Data Questionnaire)

- ✓ 15 frågor (ADD 39 frågor)
- ✓ Mäter grad av alkoholberoende
låg ---- måttlig ---- hög
- ✓ God validitet och reliabilitet

Ref: Davidson et al. 1986 och 1989

SADD (delskalor)

✓ Fråga 1 - 9	Subjektiva och beteendeaspekter av beroende
✓ Fråga 10 - 14	Abstinenssymtom
✓ Fråga 15	Minnesluckor

SADD (poäng)

Poängsättning

Aldrig	=	0 poäng
Ibland	=	1 poäng
Ofta	=	2 poäng
Nästan alltid	=	3 poäng

Maximal poäng är 45

Tolkning

1 – 9 poäng tyder på låg grad av beroende
10 - 19 poäng tyder på måttlig grad av beroende
20- poäng eller högre tyder på hög grad av beroende

HAD (The Hospital Anxiety and Depression Scale)

Syfte: Mäta symtom på ångest och depression

Bakgrund/motiv

- ✓ Symtom på ångest och depression är vanligt vid förhöjd alkoholkonsumtion
- ✓ Viktigt följa upp för behandlingsinsats
- ✓ Basmätningen kan följas upp vid förhöjda poäng och fungera som positiv förstärkning

HAD (Delskalor)

- ✓ 14 frågor
- ✓ Två delskalor;
 - Ångest
 - Depression

(III) Psykisk hälsa - *HAD*

Kvalitetssäkring

- ✓ Översatt till flera språk
- ✓ God sensitivitet och specificitet (*Bjelland et al. 2002*)
- ✓ God validitet och reliabilitet (*Mykletun et al. 2001*)
- ✓ Utvärderad på svensk population (*Lisspers et al. 1997*)
- ✓ Svenska normer saknas

(III) Psykisk hälsa - HAD

Poängsättning: 0, 1, 2 eller 3

Maximalt 21 poäng i respektive delskala (ångest/depression)

Tolkning

✓ 8 -10 poäng: talar för milda till måttliga besvär

✓ Över 10 poäng: talar för mer uttalade problem och kan motiverar till fördjupad diagnostik

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svetigra

företags

hälsor

31

Andra substanser

Tobak

Syfte

Identifiera tobaksbruk

Tolkning

✓ Patienter som röker eller snusar ges kort tobaksrådgivning (Socialstyrelsen, Nationella riktlinjer 2024 – Vård vid ohälsosamma levnadsvanor)

✓ Egen rådgivning eller hänvisa till Sluta röka linjen

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svetigra

företags

hälsor

32

(IV) Andra substanser

Läkemedel

Syfte

Identifiera bruk av beroendeframkallande läkemedel under senaste månaden

Tolkning

✓ Om positivt svar; undersök hur läkemedlet används och var man får tag på det

✓ Vid bruk utan läkarordination eller i högre dos/mer frekvent än ordinerat rekommenderas kontakt med behandlande läkare

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svetigra

företags

hälsor

33

(IV) Andra substanser

Narkotika

Syfte

Identifiera narkotikabruk under senaste året / månaden

Tolkning

✓ Vid pågående bruk – kontakta gärna Beroendemottagning för rådgivning

✓ Vid tidigare bruk undersök omfattningen

✓ Ev. kontakta AG

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svetigra

företags

hälsor

34

Varför biologiska markörer?

Alkohol?

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svetigra

företags

hälsor

35

Alkoholmarkörer –

när och till vilken nytta?

Vilken fråga har vi?

- Är personen alkoholpåverkad?

- Har personen druckit alkohol de senaste 1-2 dagarna?

- Har personen kontinuerligt druckit mycket alkohol de senaste 1-2 veckorna?

- Har personens alkoholvanor de senaste månaderna/åren lett till organskador?

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svetigra

företags

hälsor

36

Biologiska tester –

direkta/indirekta alkoholtest
och biologiska markörer

- ✓ **Påverkan** (*pågående/nyligen avslutat intag*)
Alkotest (utandning, blodprov och urin)
- ✓ **Aktuell konsumtion** (*senaste dygnet/dygnen*)
Akutmarkör (urinprov)
- ✓ **Riskkonsumtion** (*senaste veckorna – månad/dygnen*)
Blodprov; CDT, PEth och även GT
- ✓ **Långvarig hög alkoholkonsumtion** (*månader*)
Blodprov; GT, ALAT, ASAT och MCV

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälsoförbundet

37

Biologiska tester – viktigt att tänka på

Viktiga faktorer:

- ✓ Testets tillförlitlighet (*sensitivitet och specificitet*)
- ✓ Syftet med testningen (*påverkan, enstaka aktuellt intag, överkonsumtion, etc.*)

Konsultera lab.expert eller medicinsk expert om vilka biologiska tester som bäst svarar på din fråga

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälsoförbundet

38

Normalt eller onormalt värde?

Gränsvärde (cut-off) = medelvärde ± 2 SD!

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälsoförbundet

39

Stöd vid fördjupad bedömning

månader 1 månad veckor 1 vecka 2 dygn 1 dygn timmar

Ref: Helander (2010)

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälsoförbundet

40

PEth - fosfatidyletanol

- Tämigen "ny" alkoholmarkör – nu finns standardiserade analysrutiner
- Metabolit – bildas i kroppen i närvaro av alkohol (*specifik*)
- Har en halveringstid på ca 6 dygn (*stor individuell variation*)
- Tidsfönstret - senaste veckorna upp till en månad (enstaka större intag kan ge mätbara värden)
- "Måttligt" och regelbundet drickande – PEth påvisas
- Regelbundet hög konsumtion – PEth över referens

.. bli mer specifik..

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

ALKOHOL OCH HÄLSA

svenska

förtägs

hälsoförbundet

41

Dos-respons mellan PEth och rapporterad konsumtion

Last 2 weeks

0-25 glas (medel- 9,6 glas)

16 – 106 glas (medel- 49 glas)

PEth 15.0 pmol/L

RIDDARGATAN 1

MOTTAGNINGEN FÖR

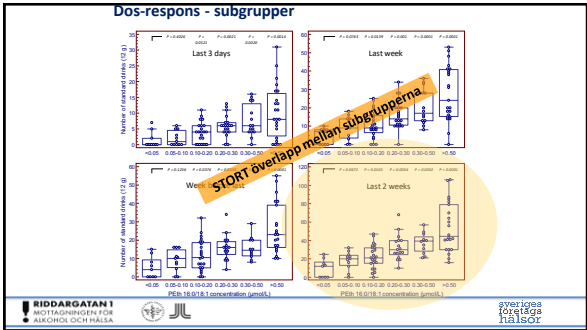
ALKOHOL OCH HÄLSA

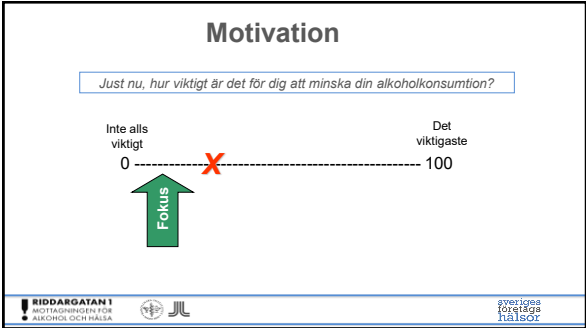
svenska

förtägs

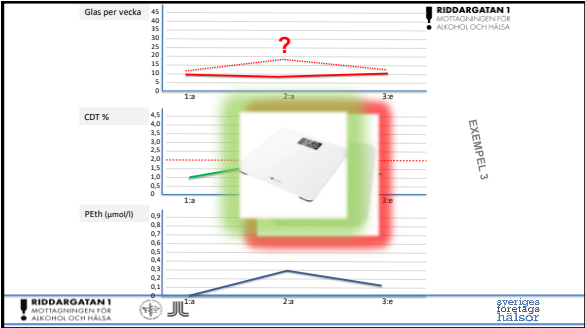
hälsoförbundet

42

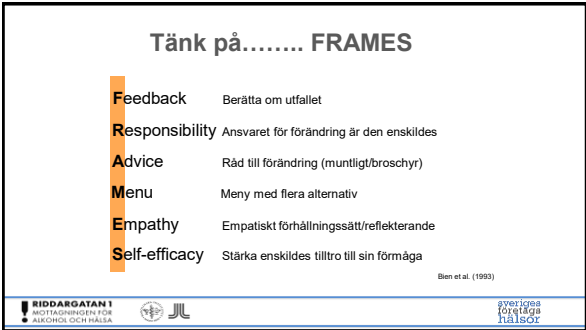

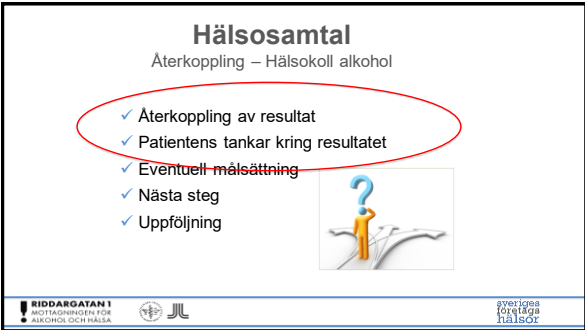
49

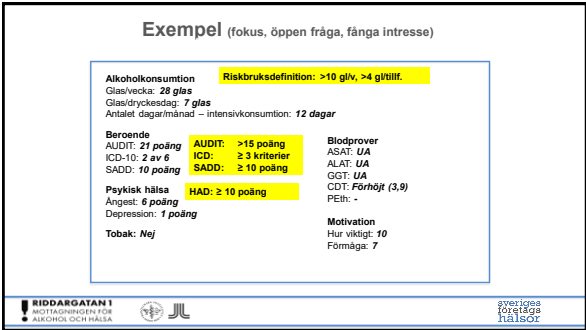
50

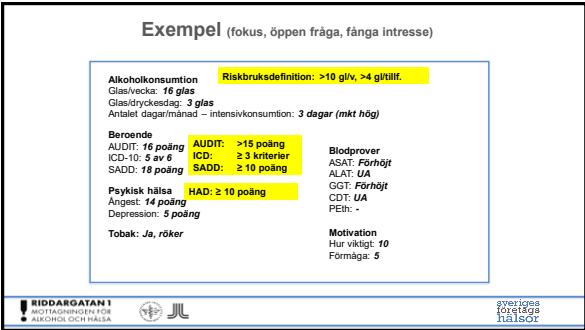
51

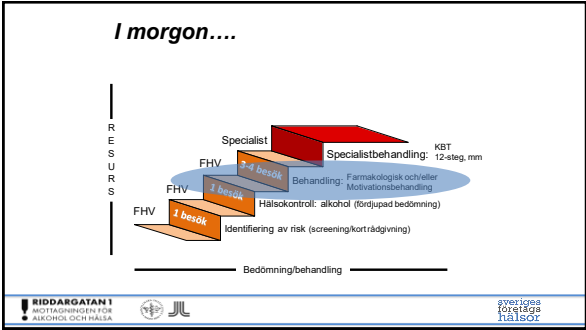
52

53

54

61

62